
II. ГАРМОНІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 582.677.1 (477.76)

Косенко І. С.¹, Пономаренко В. О.¹, Музика Г. І.¹, Палагеча Р. М.², Трофименко Н. М.³, Кочубей В. В.¹

¹ Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України

² Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка

³ Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України

ПОЧАТКОВІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ САДУ МАГНОЛІЙ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ «СОФІЙКА» НАН УКРАЇНИ

Висвітлено історію формування колекції видів роду *Magnolia* L. у НДП «Софіївка» НАН України і її сучасний етап, пов'язаний із започаткуванням співпраці у сфері інтродукції магнолій трьох ботанічних установ: Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка і Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України.

Вступ

Види роду *Magnolia* — рідкісні екзотичні рослини з оригінальною формою крони і листків, великими ефектними і запашними квітками. У місцях природних ареалів, особливо на Сході, існують давні традиції використання цих рослин у культурі. Їх здавна висаджували біля храмів, в імператорських та ботанічних садах, біля житлових будівель [9, 12]. Екзотична краса розкішних квіток, начебто наповнених внутрішнім світлом, чарує око, вражає довершеністю форм і забарвлення та має значний вплив на психоемоційний стан людини. Враження від споглядання квіток магнолій порівнюють із впливом на людину класичної музики [13]. Тому види роду *Magnolia* були і є цінним об'єктом для інтродукції, насамперед

як декоративні рослини, хоча їм властивий і комплекс корисних ознак, який визначає їх використання як лікарських, ефіро- та фітонцидоносних рослин [12]. В Європі магнолії інтродукують вже впродовж більш, ніж трьох століть [19].

У дендропарку «Софіївка» спроби вирощувати магнолії в оранжерейній культурі відносяться ще до перших років його створення (1796). Починаючи з вісімдесятих років минулого століття листопадні магнолії поступово впроваджували у паркові композиції відкритого ґрунту. В останні роки на інтродукційних ділянках виростили саджанці цих рослин у кількості, достатній для формування Саду магнолій. Метою нашої роботи є ретроспективне відтворення етапів інтродукції видів роду *Magnolia*

до дендропарку «Софіївка», ознайомлення із сучасним етапом роботи, пов'язаним зі створенням у дендропарку Саду магнолій і визначення напрямків подальшої роботи.

Матеріали та методи досліджень

Для ретроспективного аналізу нами опрацьовані видані у різні роки роботи із вказівками на наявність магнолій у дендроколекції НДП «Софіївка» [2, 6, 16]. Проведено комплекс робіт до створення Саду магнолій: проаналізовано монографічні видання, присвячені результатам інтродукційної роботи з видами магнолій у Лісостепу і Поліссі України; на основі узагальнення інформації щодо біоекологічних властивостей різних видів роду *Magnolia* підбрано екотопи, придатні для розбивки Саду [9, 12, 14]; з врахуванням методичних рекомендацій щодо створення моносадів розроблено проект Саду [3, 4, 9, 12]; восени 2009 — навесні 2010 року проведено посадки рослин. Назви видів подано згідно щорічного контрольного списку за 2009 рік [16], назви гібридів і сортів згідно видання «Magnolias and their allies» [17].

Результати досліджень і їх обговорення

Місця перших культур листопадних магнолій в Україні — Південний берег Криму, Прикарпаття і Закарпаття [12]. Інтродукцією видів роду *Magnolia* до Лісостепу і Полісся України займалися кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Республіканського ботанічного саду АН УРСР Ніна Федорівна Мінченко та кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Тамара Петрівна Коршук. Ними досліджено особливості цвітіння, плодоношення, стійкості видів *Magnolia* проти несприятливих факторів зовнішнього середовища, розроблено ефективні в умовах інтродукції методи розмноження цих рослин. Зібрані ними колекції листопадних магнолій представлені на експозиційних ділянках «Сад магнолій» у нині Національному ботанічному саду (НБС) ім. М. М. Гришка НАН України (проект Л. І. Рубцова, за участі Н. Ф. Мінченко, 1966 р.) [12] та у Ботанічному саду (БС) ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка (проект Е. П. Шарпової, за участі Т. П. Коршук, 1976 р.) [12, 9].

Перші згадки про рослини родини магнолієві (*Magnoliaceae* Juss.) у парку «Софіївка» належать

до періоду його заснування. У той час до Умані звідусіль доставляли екзотичні рослини, часто великомірні. Таким чином, у «Софіївці» з'явилася і *Magnolia grandiflora* L., яку вирощували в оранжереї. Для прикраси парку у літній період оранжерейні рослини в діжках, зокрема і цієї магнолії «дивної краси і величі», виставляли вздовж долини річки Кам'янки на Єлисейських полях і для прикраси партеру біля оранжерей. Згадана інформація про використання у парку магнолій наводиться у путівнику Т. Темері (1846 р.) [18] і на довгий час дані про наявність цих рослин у паркових колекціях у відомих нам письмових джерелах зникають. Лише у 1981 році на Єлисейських полях було висаджено *M. kobus* DC., а восени 1995 року на цій ділянці парку підсаджено *M. kobus*, *M. obovata* Thunb., *M. tripetala* (L.) L., *M. denudata* Desr., *M. × soulangeana* Soul.-Bod. Ці посадки видів роду *Magnolia* у парку було здійснено головним садівничим Гарбузом В. Ф. [6]. Однак не всі висаджені рослини збереглися. На сьогодні на Єлисейських полях вздовж Кам'янки на обох її берегах ростуть три дерева *M. kobus* та два куці *M. × soulangeana*, які щорічно квітнуть. У 1995 році з Ялти до зимового саду Будинку творчості вчених завезено три особини *M. grandiflora*. Їх вирощують у контейнерній культурі [2], як за часів перших власників парку — родини Потоцьких [18].

Роботи з інтродукції до НДП «Софіївка» видів роду *Magnolia* тривали і пізніше. У 1999 році з Чернівців отримано саджанці *M. liliiflora* Desr. і *M. kobus*. Під керівництвом Банка В. С., інженера відділу дендрології, їх висадили на дорожчівання на інтродукційній ділянці [2] та використали в оформленні адміністративної зони парку. З насіння, отриманого з НБС ім. М. М. Гришка (м. Київ) та з Ботанічного саду Чернівецького університету у 2003, 2006 і 2007 роках на інтродукційних ділянках дендропарку інженером відділу репродуктивної біології рослин Кочубеєм В. В. було вирощено саджанці магнолій 5 видів: *M. kobus*, *M. × loebneri* Kache, *M. obovata*, *M. tripetala*, *M. × soulangeana*, *M. officinalis* Rehder & E. H. Wilson. Таким чином, навесні 2009 року на інтродукційних ділянках парку росли різновікові саджанці магнолій шести видів у кількості 50 екземплярів, які потребували перенесення на постійне місце зростання.

В парках і ботанічних садах доцільно орієнтуватися на створення монокультурних насаджень роду

Magnolia, в яких повною мірою проявляються декоративні якості різних видів і сортів цих екзотичних рослин [3, 4, 9, 12]. Цвітіння різних видів листопадних магнолій в моносаду складає 60–80 днів — з середини квітня (*M. kobus*, *M. stellata* (Siebold & Zuccarini) Maxim. та ін. — до середини червня (*M. obovata*) [9, 12]. Вирощені у дендропарку «Софіївка» саджанці можуть створити основу моносаду, а тому постало питання пошуку ділянки парку, яка б відповідала біоекологічним властивостям магнолій і була придатною для їх вирощування.

У природних місцезростаннях магнолії віддають перевагу вологим гірським лісам [15]. Більшість видів магнолій — мезофіти і погано ростуть на ґрунтах, що характеризуються надмірною сухістю. Місце під магнолії має бути захищеним від вітрів та прямого сонячного світла, оскільки магнолії люблять розсіяне світло і легкий затінок [14]. Обираючи ділянку для магнолій, необхідно було врахувати ці властивості рослин. Доцільно також розмістити моносад біля історичної частини дендропарку «Софіївка», яка є основою екскурсійного маршруту і постійно потерпає від надмірного рекреаційного навантаження. Відтак одне із завдань майбутнього Саду магнолій — сприяння збереженню історичного ядра парку шляхом часткового перерозподілу потоку екскурсантів у весняно-літній періоді масового відвідування «Софіївки».

Поставленим вимогам відповідають дві розлогі балки, які із заходу і північного заходу прилягають до центральної частини «Софіївки»: Грекова балка (квартали 4, 5) і Звіринець (квартали 10, 11).

Грекова балка — частина новоствореної зони парку з каскадом штучних ставків (Нагірний, Лісовий, Ліщиновий), яка поєднує новий вхід до парку з вулиці Київської з історичним Головним входом із вулиці Садової. Ця ділянка парку — місце зосередження колекцій інтродукованих до НДП «Софіївка» рослин. Саме від вхідної зони до парку з вулиці Київської розпочинається ботанічна екскурсія [7]. На схилах балки висаджено ялини, сосни, туї і ялівці, на їх фоні — колекцію різних видів та форм ліщини і граба. Восени 2007 року розпочаті роботи по створенню Саду бузку. В пониззі балки серед оголених гранітних брил, які формують фрагментарний гірський ландшафт на північному схилі, в кам'яній улоговині у 2002 році завершено будівництво Ліщинового озера. Насадження на схилах кам'яної гряди дають можливість екскурсантам

ознайомитися з різноманітними листяними кущами: видами, формами і сортами бузини, бузку, верби, жимолості, стефанандри, таволги, форзиції, хеномелесу, ліщин та інших рослин. Тут же зібрана колекція трав'янистих ґрунтопокривних рослин, які цвітуть у різні пори року, створюючи ділянку безперервного цвітіння: різні види айстри, арніки, цибулі, полину, деревію, рябчиків, підсніжників, орликів, півників, м'яти, флоксів, ковили, очитків, фіалок, звіробою, ехінацеї та багатьох інших [8].

Це одна ділянка, придатна для росту представників роду *Magnolia*, — балка Звіринець — велика за площею частина парку, що не входить до екскурсійної схеми парку. Балка Звіринець розміщується з північного заходу від центральної частини парку і прилягає до повороту Нижньої алеї між Гвинтовою гіркою і терасою Муз. Назва цієї частини парку пов'язана зі створенням в «Софіївці» на початку ХІХ століття звіринцю. У 1842 році тут встановлено огорожу для утримання тварин, збудовано хлів завдовжки близько 20 м і завширшки 5 м, а також землянку для караульних. З архівних документів відомо, що ще у 1854 році у Звіринці були кози [6]. В 60-х роках ХІХ століття на схилах Звіринцю була закладена чимала ділянка сосни кримської. Однак вже до кінця ХІХ століття сосняк почав розпадатись і до 1948 року від нього залишилось не більше сотні старих дерев, дифузно вкраплених в насадження [10, 11], яке нині складається переважно з граба, дуба, ясеня, в'яза, зрідка липи та сосни звичайної. У нижній частині балки посаджена група кавказьких і бальзамічних ялиць. По центру балки росте ровесниця парку — 200-річна сосна веймутова, а також різні види кипарисовика, тису, клокичка периста, бузок угорський, садовий жасмин непахучий, бузина чорна, ліщина звичайна, верба біла, ясен звичайний, черемха звичайна, липа серцелиста тощо. Тут у 1962 році було відновлене джерело, яке за добу давало більше 50 кубічних метрів води [10].

В межах балок, що мають значну площу, було підібрано екотопи (у Лісовій балці площею 0,45 га, в Звіринці — 0,6 га), які відповідають біоекологічним вимогам різних видів роду *Magnolia*: пологі північно-східні схили із суглинистими вологими ґрунтами, поруч зі струмками, що витікають із Лісового озера у Грековій балці, та з джерела, оформленого у вигляді криниці — у балці Звіринець. В обох місцях розпочали і продовжимо висаджувати магнолії

в «кишенях» існуючих деревостанів, оскільки вони є захистом від вітрів, особливо холодних зимових. Оточення деревостанів забезпечить і легкий притінок у другій половині дня влітку. В одній і другій балці магнолії висаджуються на фоні хвойних порід, які відтіняють їх впродовж всього року, особливо в період цвітіння, і забезпечують декоративність ділянки взимку.

До співпраці зі створення Саду магнолій у НДП «Софіївка» НАН України були запрошені куратори унікальних для України колекцій листопадних магнолій — кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Т. Шевченка, автор монографічних видань про магнолії [9, 14] Палагеча Роман Миколайович та кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка Трофименко Надія Михайлівна.

Обидві названі вище ботанічні установи міста Києва на сьогодні — провідні центри інтродукції роду *Magnolia* в Україні: у БС ім. О. В. Фоміна зібрано колекцію магнолій, що нараховує 60 видів, гібридів та форм [9], у НБС ім. М. М. Гришка — 11 видів і 14 гібридів та форм [1]. Названі колекції мають значну наукову цінність і є об'єктами поглибленого вивчення механізмів адаптації видів роду *Magnolia* до кліматичних умов Полісся України [9, 12, 14]. Пристосовані до нових кліматичних умов росту особини роду *Magnolia* — цінний матеріал для розмноження і подальшого поширення цієї культури в Україні, а також добору серед насінневого потомства місцевої репродукції екземплярів з відмітними ознаками для селекційної роботи. У дендропарку «Софіївка» робота з формування і створення Саду магнолій, що передбачає проведення комплексних інтродукційних досліджень біоекологічних особливостей цієї групи рослин в кліматичних умовах Центрального Лісостепу тільки розпочинається. Об'єднання зусиль трьох ботанічних установ для розробки єдиної теми дозволить швидко створити інтродукційні популяції магнолій південніше Києва, в нових екологічних умовах і отримати результати з біології та екології видів роду, що ростуть в умовах як Київського Полісся, так і в Лісостепу України. Створення осередків культури магнолій в різних кліматичних умовах буде сприяти формуванню вихідного матеріалу для селекції магнолій.

Тому навесні 2009 року між Національним дендрологічним парком «Софіївка» НАН України, Національним ботанічним садом ім. М. М. Гришка НАН України та Ботанічним садом ім. акад. О. В. Фоміна було укладено договір про співпрацю у сфері інтродукції, акліматизації та селекції магнолій, згідно якого у дендропарку «Софіївка» у 2009 та навесні 2010 року здійснено такі роботи:

- визначено місця для створення Саду магнолій у НДП «Софіївка» в Грековій балці та у балці Звіринець, на яких проведено комплекс робіт з підготовки площ під посадку (вирубка сухостійних і малоцінних рослин, очищення території від пнів, порослі та бур'янів, підготовка садивних ям);
- у Грековій балці та балці Звіринець висаджено 70 саджанців *M. denudata*, *M. kobus*, *M. liliiflora*, *M. × loebneri*, *M. obovata*, *M. × soulangeana*, *M. × kewensis* Pearce., *M. officinalis*, *M. tripetala*. Садивний матеріал магнолій вирощено в дендропарку «Софіївка» і передано з БС ім. акад. О. В. Фоміна та НБС ім. М. М. Гришка;
- відпрацьовується технологія насінневого розмноження рослин роду *Magnolia*. Отримані дворічні сіянці *M. obovata*, однорічні сіянці *M. obovata*, *M. × soulangeana* 'Lennei'. Посіяно 13 зразків насіння різних видів магнолій, отриманих з НБС ім. М. М. Гришка, БС ім. акад. О. В. Фоміна і насіння *M. kobus* власної репродукції;
- колекцію рослин роду *Magnolia* НДП «Софіївка» поповнено трьома таксонами: *M. denudata*, *M. × kewensis* і *M. kobus var. borealis*, саджанці яких отримано із БС ім. акад. О. В. Фоміна. Нині колекція роду нараховує десять видів (*M. denudata*, *M. grandiflora*, *M. kobus*, *M. liliiflora*, *M. obovata*, *M. officinalis*, *M. tripetala*), три з яких гібридні (*M. × kewensis*, *M. × loebneri*, *M. × soulangeana*) і один різновид — *M. kobus var. borealis*;
- узгоджується програма і методика спостережень за ростом і розвитком представників видів магнолій, що ростуть у різних місцях інтродукції з метою встановлення загальних закономірностей їхньої адаптації до нових умов.

Висновки

Результатом тривалої інтродукційної роботи з видами роду *Magnolia* у НДП «Софіївка», розпочатої ще в роки заснування парку, продовженої такими співробітниками парку, як Гарбуз В. Ф., Банк В. С., Кочубей В. В., — стало формування Саду магнолій. Пошук місця для Саду і його

планування здійснені співробітниками НДП «Софіївка» (Косенко І. С., Музика Г. І., Пономаренко В. О.) і БС ім. О. В. Фоміна (Палагеча Р. М.). Розпочаті восени 2009 року посадки в Саду здійснюються в рамках договору про співпрацю у сфері інтродукції, акліматизації та селекції магнолій саджанцями, вирощеними у дендропарку «Софіївка» і залученими з БС ім. О. В. Фоміна та НБС ім. М. М. Гришка.

Новостворюваний Сад магнолій має бути багатофункціональним:

- новий екскурсійний об'єкт, що разом з іншими об'єктами парку сприяє задоволенню естетичних і пізнавальних потреб людини, а також зменшить рекреаційне навантаження на історичну частину парку;
- база для досліджень адаптивної здатності рослин в умовах інтродукції;
- сукупність маточних рослин для збору насіння і заготівлі живців;
- об'єкт, що має просвітницьке значення і сприятиме ознайомленню шкільної і студентської молоді (у місті Умань є Національний педагогічний університет та Національний університет садівництва з діючими кафедрами ботаніки, а також низка середніх навчальних закладів) з такими екзотами як магнолії — реліктовими, прадавніми квітковими рослинами.

Перелік посилань

1. *Каталог* растений Центрального ботанического сада им. Н. Н. Гришко: [справочное пособие / под ред. Н. А. Кохно]. — К.: Наук. думка, 1997. — 436 с.
2. *Каталог* рослин дендрологічного парку «Софіївка»: [довідковий посібник / за ред. І. С. Косенка]. — Умань: Уманський дендрологічний парк «Софіївка» НАН України, 2000. — 160 с.
3. *Келина А. В., Карпун Ю. Н.* Особенности организации Сада магнолий на Черноморском побережье Кавказа // Проблемы современной дендрологии: матер. междунар. научн. конф., посвященной 100-летию со дня рождения чл.-кор. АН СССР П. И. Лапина (30 июня—2 июля 2009 г., Москва). — М.: Товарищество научных изданий КМК, 2009. — С. 158—160.
4. *Колесников А. И.* Декоративная дендрология. — М.: Лесная промышленность, 1974. — 632 с.
5. *Косаревский И. А.* Государственный заповедник «Софиевка». — К.: Изд-во Акад. архитектуры СССР, 1951. — 117 с.
6. *Косенко І. С., Храбан Г. Е., Мітін В. В., Гарбуз В. Ф.* Дендрологічний парк «Софіївка». — К.: Наук. думка, 1996. — 155 с.
7. *Косенко І. С.* Дендрологический парк «Софиевка»: Монография. — Умань: Ремарк, 2006. — 208 с.
8. *Косенко І. С.* Національний дендрологічний парк «Софіївка». — К.: Академперіодика, 2007. — 198 с.
9. *Коршук Т. П., Палагеча Р. М.* Магнолії (*Magnolia L.*): Монографія. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. — 207 с.
10. *Кривулько Д. С., Рева М. Л., Тулупій Г. Г.* Дендрологічний парк «Софіївка». — К.: Вид-во АН УРСР, 1962. — 83 с.
11. *Лыпа А. Л.* «Софиевка»: Уманский государственный заповедник (1796—1948). — К.: Изд-во АН УССР, 1948. — 110 с.
12. *Минченко Н. Ф., Коршук Т. П.* Магнолии на Украине. — К.: Наук. думка, 1987. — 184 с.
13. *Николова М.* Магнолите в България // София: Природа, 1973. — Т. 22, кн. 5 — С. 50—51.
14. *Палагеча Р. М., Таран Н. Ю., Бацманова Л. М.* Фізіологія зимостійкості та інтродукції деяких видів магнолій (*Magnolia L.*) в умовах Київського Полісся: Наукове видання. — К.: Фітосоціоцентр, 2009. — 167 с.
15. *Петухова И. П.* Магнолии в условиях юга российского Дальнего Востока. — Владивосток: Дальнаука, 2003. — 103 с.
16. *Bisby F. A., Roskov Y. R., Orrell T. M., Nicolson D., Paglinawan L. E., Bailly N., Kirk P. M., Bourgoin T., Baillargeon G., eds (2009).* Species 2000 & ITIS Catalogue of Life: 2009 Annual Checklist Taxonomic Classification. CD-Rom; Species 2000: Reading, UK. — Режим доступу www.catalogueoflife.org/annual-checklist/2009/
17. *Magnolias and their allies* // Proceedings of an International Symposium, Royal Holloway, University of London, Egham, Surrey, U. K., 12—13 April 1996 / edited by David Hunt. — Milborne Port, Sherborne DT9 5DL, U. K., 1996. — 304 p.
18. *Themery T.* Guide de Sophiowka, surnommé la merveille de l'Ukraine jardin de la couronne situé près d'Human, dans les colonies militaires. — Odessa: Braun, 1846. — 63 p.
19. *Treseder N. G.* Magnolias. — London; Boston: Faber et Faber, 1978. — 225 p.

НАЧАЛЬНЫЕ ЭТАПЫ СОЗДАНИЯ САДА МАГНОЛИЙ В НАЦИОНАЛЬ- НОМ ДЕНДРОЛОГИЧЕСКОМ ПАРКЕ «СОФИЕВКА»

Косенко И. С.¹, Палагеча Р. Н.², Трофименко Н. М.³,
Музыка Г. И.¹, Пономаренко В. А.¹, Кочубей В. В.¹
¹ Национальный дендрологический парк «Софиевка» НАН
Украины
² Ботанический сад им. акад. А. В. Фомина Киевского на-
ционального университета им. Т. Шевченко
³ Национальный ботанический сад им. Н. Н. Гришко НАН
Украины

Освещены история формирования коллекции видов рода *Magnolia* L. в НДП «Софиевка» и современный этап работы с коллекцией, связанный с началом сотрудничества в сфере интродукции магнолий трех ботанических учреждений: Национального ботанического сада им. Н. Н. Гришко, Ботанического сада им. акад. А. В. Фомина Киевского национального университета им. Т. Шевченко и Национального дендрологического парка «Софиевка» НАНУ.

MAGNOLIA GARDEN IN THE NATIONAL DENDROLOGICAL PARK “SOFIYIVKA” AND THE INITIAL STAGES OF ITS CREATION

Kosenko I. S.¹, Palagecha R. M.², Trofymenko N. M.³,
Muzyka G. I.¹, Ponomarenko V. O.¹, Kochubey V. V.¹
¹ National dendrological park “Sofiyivka” of NAS of Ukraine
² Botanical garden by Acad. O. V. Phomin Kiev National
University by T. Shevchenko
³ National botanical garden by M. M. Hryshko of NAS of
Ukraine

The history of the species of genus *Magnolia* L. collection forming in the National dendrological park “Sofiyivka” and the contemporary stage of working with the collection connected to the beginning of collaboration in the sphere of magnolia introduction of three botanical institutions: National botanical garden by M. M. Hryshko, botanical garden by Acad. O. V. Phomin of Kiev National University by T. Shevchenko and National dendrological park “Sofiyivka” of NAS of Ukraine are given in the article.

УДК 582.635.14 + 582.651.224

Рум'янок Ю. О.
Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України

СТУПІНЬ ПОШКОДЖЕННЯ ОМЕЛОЮ (*VISCUM ALBUM* L.) ВИДІВ РОДУ *CELTIS* L. У НАСАДЖЕННЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ

Проведено дослідження ступеню ураження омелою білою видів роду *Celtis* L. в Національному дендропарку «Софіївка». З'ясовано причини ураження цим напівпаразитом дерев каркасу.

Вступ

Останнім часом в Україні все помітнішими стають темпи поширення омели білої та масштаби ураження цим напівпаразитом зелених насаджень, полезахисних смуг та вікових дерев в садах, парках і скверах міст. Омела біла, яка оселяється на гілках багатьох видів рослин, виділяється серед

рослин-напівпаразитів агресивнішою дією. Заселення омелою спричиняє зниження енергії росту дерев та їх довговічності, втрату декоративності та врожайності, а в кінцевому результаті призводить до суховерхості та поступового відмирання всього дерева [4]. Омела біла як рослина-напівпаразит з широкою вибірковою здатністю паразитує на тополях, липах, кленах, акаціях